

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1565>

Volume 6 Issue 6, p. 549-566, June 2013

**TARİH ÖĞRETMENİ ADAYLARININ ÖĞRETMENLİK
MESLEĞİNE YÖNELİK TUTUMLARI***
*PRE-SERVICE HISTORY TEACHERS' ATTITUDES TO THE PROFESSION OF
TEACHING*

Yrd. Doç. Dr. Aydın GÜVEN

Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğt. Fak. Tarih Eğitimi ABD

Yrd. Doç. Dr. Ramazan KAYA

Atatürk Üniversitesi Kâzım Karabekir Eğt. Fak. Tarih Eğitimi ABD

Abstract

The aim of this study is to determine the attitudes of pre-service history attitudes towards the profession of teaching in terms of various factors. The participants of the study consist of the students in the branch of history teaching in Atatürk University Kazım Karabekir Education Faculty during the academic year of 2009-2010. The type of the study is survey. Required data for this study has been gathered with "Teaching Profession Attitude Inventory" developed by Ş. Çetin. On the first part of data collection tool a personal information form, developed by researchers, was added. Personal information form contains various independent variables such as; gender, education level, parents education level, family income level and the place of living that they settled for the most of their life. Second part of the data collection tool contains 35-item "Teaching Profession Attitude Inventory" developed by Çetin (2006). This inventory includes three factory: liking, value and compability. Gathered

* Bu çalışma 16-18 Haziran 2010 tarihlerinde Atatürk Üniversitesi'nin düzenlediği I. Uluslararası Tarih Eğitimi Sempozyumu'nda sunulan bildirinin gözden geçirilmiş ve düzenlenmiş halidir.

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

data analysed by SPSS and interpreted by tables. In the analysis of the data, the tests of percentage, frequency, t and f tests were used. Results show that, pre-service teachers' attitudes toward teaching profession is varying by gender favoring females, it also varies by grade in terms of liking sub-category favoring higher graders. No significant difference was found in terms of parent education level, income, and longest residence place.

Key Words: History, attitude, teacher profession, pre-service teachers

Öz

Bu çalışmanın amacı, tarih öğretmeni adaylarının çeşitli değişkenler açısından öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesidir. Araştırmanın çalışma grubunu, 2009-2010 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Tarih öğretmenliği bölümünde okuyan öğrenciler oluşturmaktadır. Araştırma tarama modelindedir. Araştırma için gerekli olan veriler Ş.Çetin tarafından geliştirilen "Öğretmenlik Mesleği Tutum Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Veri toplama aracının birinci bölümünde araştırmacılar tarafından oluşturulan öğretmen adaylarına yönelik kişisel bilgi formu yer almaktadır. Kişisel bilgi formu cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir durumu ve en uzun süre ile yaşadıkları yerleşim yeri bağımsız değişkenlerinden meydana gelmektedir. İkinci bölümde ise, Çetin (2006) tarafından geliştirilen 35 maddeden oluşan öğretmenlik mesleği tutum ölçeği yer almaktadır. Geliştirilen tutum ölçeğinin sevgi, değer ve uyum alt boyutları olan üç faktörlü bir ölçek olduğu görülmektedir. Elde edilen bulgular, SPSS programı yardımıyla analiz edilmiş ve tablolar halinde yorumlanmıştır. Araştırmanın analizinde ise yüzde, frekans, t testi, ve f testi kullanılmıştır. Bulgulara göre, adayların öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyet değişkenine göre kızlar lehine farklılaştığı, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre ise, sevgi alt boyutunda üst sınıflar lehine bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Anne ve baba eğitim düzeyi, gelir durumu ve en uzun süre ile yaşanan yer değişkenlerine göre, adayların mesleğe yönelik tutumlarında anlamlı bir farklılaşma görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Tarih, tutum, öğretmenlik mesleği, öğretmen adayları

1. GİRİŞ

İnsanoğlunun, biyolojik bir varlık olarak yeryüzünde görüldüğü ilk andan itibaren onun faaliyetlerini yönlendiren en önemli faktör, merak duygusu olmuştur. Bu merak duygusu ile birey, çevresindeki canlı ve cansız objeleri inceleyerek dış dünyayı tanımak istemiştir. Çevresindeki olup bitenleri inceleyen, bu gözlemlerden elde ettiği birikimleri zaman içerisinde tecrübe noktasına döken bireyin en önemli uğraşısı, öğrendiklerini gelecek kuşaklara öğretmek olmuştur. Birikimlerini aktarırken

insana özgü olan konuşabilme, düşünebilme ve bunları yazı ve resme dökme yeteneği (Erden,2004:83) bireyin öğretme faaliyetini kolaylaştırmıştır. Yaşam serüveni içerisinde birey, hem eğiten hem de eğitilen bir varlık olmuştur (Başar,2008:25).

Toplumların avcılık-toplayıcılık, tarım, sanayi ve bilgi toplumları olarak kategorize edildiği bütün dönemlerde, bu birikim ve tecrübelerin genç nesillere aktarılması işi ile uğraşan ve öğretme faaliyetlerini organize eden bir kesimin varlığı her zaman kaçınılmaz olmuştur. Bir öğretmenin, bu etkinliklerle uğraşmasından dolayı, çok eski bir uğraşı alanı olarak görülmesine rağmen (Oğuzkan, 1984:55; Erden, 2004:26), öğretmenliğin toplumsal hayatta meslek olarak kabul görmesi, yakın dönemde gerçekleşmiştir.

Tarihsel süreçte öğreten figürü, kimi zaman bireyin çevresinde bulunan anne-babası, ustası kimi zaman da arkadaş çevresinden kendine model aldıkları kişiler olmuştur. Toplumların farklılaşmaya, karmaşıklaşmaya, değişmeye başlaması, üretilen bilgilerin niceliğinin ve çeşitliğinin artması, bireylerin yetiştirilmesi işinin örgün eğitim kurumlarına ve öğretme uğraşısını profesyonel bir meslek olarak icra eden öğretmenlere bırakılmasına sebebiyet vermiştir.

Bu durum bireyleri geliştirerek karmaşıklaşan toplumlarda gerekli olan bilişsel, duyuşsal (Bloom,1998:253) ve psiko-motor özellikleri kazandıracak olan eğitim programlarını geliştirme ve bunları uygulayacak olan öğretmenleri yetiştirme çabalarını önemli kılmıştır (Oğuzkan, 1984:55; Kandemir,2007:14). Okulların amacı çocuklarda kalıcı izli davranış değişikliği meydana getirmektir (Erden,1995:99). Okullarda bunu gerçekleştirecek olan en önemli kişi öğretmendir ve *sistemin içerisinde köşe taşı olarak yer alırlar* (Yaşaroğlu,2007:252). Küçükahmet'e (1977:30) göre; *okulun, öğretmenin görevi, çocuğun yetişmesini sağlamak, bunu yaparken de çevreden edindiği eğitsel olmayan tecrübeleri eğitsel yöne dönüştürmektir.*

Bireyleri toplum hayatına hazırlamak için hazırlanan programlar ne kadar mükemmel olursa olsun, işin içerisinde öğretmen dahil olmadığı müddetçe istenilen başarı tam olarak sağlanamaz. Büyükkaragöz ve Kesici (1998:255), *bir okul ancak içindeki öğretmenler kadar iyidir* diyerek öğretmenin sistem içerisindeki yerini vurgulamaktadırlar. Öğretmenlerin bu davranış değişikliklerini ortaya koyabilmesi, onların birtakım özelliklere sahip olmasını gerekli kılar. Bu özellikler, alan bilgisine sahip olma, genel kültür ve mesleki formasyon yeterliliğidir. Bunların yanında mesleğe karşı tutumları da öğretmenlerin etkili olabilmeleri için önemli bir faktördür (Seferoğlu,2004:413).

Öğretmen adaylarının öğretmen yetiştirme programları içerisinde mesleğe yönelik geliştirecekleri olumlu tutumlar, onların mesleklerini yaparken öğrencilerde kalıcı izli davranış değişikliği meydana getirmede önemli bir etki sağlamaktadır. Çünkü mesleğini seven, önemini bilen, sabırlı, hoşgörülü, özgüveni tam olan ve

çocukları seven, onlara bir şeyler öğretmekten haz alan bir öğretmen, bu özelliklere sahip olmayan bir diğer öğretmene göre daha başarılı olur. Öğretmenlerde olması istenilen bu tutumlar, *her zaman öğrenme ve öğretmeyi kolaylaştırarak başarıyı artırır* (Semerci ve Semerci, 2004:140). Çocuklar öğretmenlerini model alırlar. O yüzden onların davranışları, çocukların davranışlarının oluşmasında önemli bir yere sahiptir. Bundan dolayı öğretmen davranışlarının meydana gelmesinde etkili olan tutumları bilmek önemlidir (Gözütok,1995:83-84).

Tutumun herkes tarafından kabul edilen ortak bir tanımı yoktur. Thurstone (1967) tutumu; *psikolojik bir objeye yönelen olumlu veya olumsuz bir yoğunluk sıralaması ve derecesi* (Akt.Tavşancıl,2002:65) olarak tanımlar. Oktay (1996:162) ise tutumu; *bir kişiye, gruba veya duruma karşı gösterilen tavır, hareket ve davranışlarda kendisini gösteren ve öğrenmeyle koşullanmış davranış ve tepki eğilimleridir* şeklinde tanımlar.

Tutum bireyin davranışlarında yönlendirici bir etkiye sahip olabilir (Tavşancıl,2002:65). Bu yüzden davranışa neden olabilen bir eğilim (Aşkar-Erden,1987:8) olarak karşımıza çıkabilir. Bireylerin tutumları, öğrenildikten sonra zaman içerisinde değişme ve gelişme gösterme özelliğine sahiptirler (Kağıtçıbaşı, 2006:122). Tutumlardan bazılarının bu değişme ve gelişme durumları, diğerlerine göre farklı özelliklere sahip olabilirler (Dökmen,2003:111).

Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik tutumlarını belirlemek eğitim hizmetinin niteliğini geliştirmede önemli bir husustur. Çünkü öğretmen adaylarının davranışları, mesleğe yönelik olumlu veya olumsuz tutumlar tarafından şekillenebilir. Öğretmen yetiştirme süreci içerisinde mesleğe yönelik kazandırılacak olumlu tutumlar, yarının öğretmenleri olacak adaylar için en önemli niteliklerdendir.

2. ARAŞTIRMA MODELİ

2.1 Amaç

Bu araştırmada, Tarih Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören “tarih öğretmeni” adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, bazı değişkenlere göre ortaya konmaya çalışılmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda aşağıdaki sorulara cevaplar aranmıştır:

- 1- Cinsiyetlerine göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 2- Öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 3- Anne ve baba eğitim düzeyine göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 4- Ailenin gelir durumuna göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?
- 5- En uzun süre ile yaşadıkları yerleşim düzeyine göre, öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir fark var mıdır?

2.2 Varsayımlar

Araştırmaya katılan öğrencilerin, Çetin (2006) tarafından geliştirilen ve geçerlik-güvenirlik çalışması yapılan tutum ölçeğindeki sorulara verdikleri cevaplarda içten ve samimi oldukları, ölçek yolu ile toplanan verilerin, tarih eğitimi anabilim dalında öğrenim gören öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ortaya koyacak bir nitelikte olduğu, seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

2.3 Sınırlılıklar

Araştırma bazı sınırlılıklar içerisinde yapılmıştır.

- 2009-2010 öğretim yılı Tarih Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören ve örnekleme katılan öğrenci görüşleri ile,
- Kullanılan tutum ölçeğindeki yer alan görüş ifadeleri ile,
- Konu ile ilgili ulaşılabilen kaynaklar ile sınırlandırılmıştır.

Araştırmada elde edilen sonuçları, bu sınırlılıklar içerisinde değerlendirmek gerekir.

2.4 Yöntem

Bu araştırma tarama metodu kullanılarak yapılmıştır. Tarama modelleri, *geçmişte ya da halen varolan bir durumu varolduğu şekli ile betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır* (Karasar, 2005:77).

2.5 Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini, üniversitelerin eğitim fakülteleri Tarih Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğrenciler oluşturmaktadır. Çalışma evrenini ise, 2009-2010 öğretim yılı Atatürk Üniversitesi, Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi, Tarih Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğrenciler meydana getirmektedir. Örneklemi ise, Tarih Eğitimi Anabilim Dalında okuyan bütün öğrenciler içerisinde random yolu ile seçilen 206 öğrenci oluşturmaktadır. Random yöntemi "*evrende objeler benzeşik iseler; aynı nedenlere dayanarak değişim, dağılım gösteriyorlarsa ve eşit değişime sahip iseler*", örneklemi belirlemede kullanılan bir yöntemdir (Kaptan,1998:120).

2.6 Veri Toplama Aracı

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ortaya koymak amacıyla iki bölümden oluşan bir veri toplama aracı kullanılmıştır. Veri toplama aracının birinci bölümünde araştırmacılar tarafından oluşturulan öğretmen adaylarına yönelik kişisel bilgi formu yer almaktadır. Kişisel bilgi formu cinsiyet, öğrenim gördükleri sınıf düzeyi, anne-baba eğitim düzeyi, ailenin gelir durumu ve en uzun süre ile yaşadıkları yerleşim yeri bağımsız değişkenlerinden meydana gelmektedir. İkinci bölümde ise, Çetin (2006) tarafından geliştirilen 35 maddeden oluşan öğretmenlik mesleği tutum ölçeği yer almaktadır. Geliştirilen tutum ölçeğinin

sevgi, değer ve uyum alt boyutları olan üç faktörlü bir ölçek olduğu görülmektedir. Ölçeğin güvenirlik katsayısı (Cronbach alpha) değeri 0,95 olarak bulunmuştur (Çetin, 2006). Ölçek 15'i olumsuz, 20'si olumlu olmak üzere toplam 35 maddeden oluşmaktadır. Maddeler 5'li likert şeklinde "Kuvvetle Katılıyorum", "Katılıyorum", "Kararsızım", "Katılmam", "Asla Katılmam" şeklinde derecelendirilmiştir. Olumlu cümlelerin "Kuvvetle Katılıyorum" seçeneğinden "Asla Katılmam" seçeneğine doğru 5'den 1'e, olumsuz cümlelerin ise "Kuvvetle Katılıyorum" seçeneğinden "Asla Katılmam" seçeneğine doğru 1'den 5'e doğru puanlaması yapılmıştır.

2.7 Verilerin Analizi

Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının cinsiyete göre değişip değişmediğini bulmak için t-testi, öğrenim görülen sınıf düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi, ailenin gelir düzeyi ve yaşanan yerleşim yerine göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığını bulmak için ise tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır. Ayrıca Anova testi sonucunda anlamlı farklılaşmanın kaynağını bulmak için LSD testi yapılmıştır. Analizler için SPSS programı kullanılmıştır

3. BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde araştırmanın alt problemlerine dayalı olarak elde edilen bulgular, tablolar halinde verilmiş ve yorumlanmıştır.

3.1. Tarih Öğretmeni Adaylarının Kişisel Bilgilerine Yönelik Bulgular

Tablo 1. Örneklemenin cinsiyetlerine göre dağılımı

Cinsiyet	N	%
Erkek	127	61,7
Kız	79	38,3
Toplam	206	100,0

Örneklemi oluşturan öğrencilerin % 61,7'si erkek %38,3'ü kız öğrencilerden oluşmaktadır. Kız öğrencilerin azlığı genel olarak tarih öğretmenliğinde okuyan kız öğrencilerinin sayısının azlığı ile ilgilidir.

Tablo 2. Örneklemenin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre dağılımı

Program Düzeyi	N	%
I.Sınıf	42	20,4
II.Sınıf	50	24,3
III.Sınıf	39	18,9
IV.Sınıf	33	16,0
V.Sınıf	42	20,4
Toplam	206	100,0

Tablo 3. Örnekleme oluşturan öğrencilerin, anne eğitim düzeylerinin dağılımı

Anne Eğitim Düzeyi	N	%
Okur-yazar değil	52	25,2
İlkokul Mezunu	119	57,8
Ortaokul Mezunu	17	8,3
Lise ve Dengi Okul Mezunu	15	7,3
Yüksek Okul veya Üniversite Mezunu	3	1,5
Toplam	206	100,0

Tablo 3'den anlaşılacağı üzere, örnekleme katılan öğrencilerin, annelerinin eğitim düzeylerinin daha çok ilkökul düzeyinde olduğu görülmektedir.

Tablo 4. Örnekleme oluşturan öğrencilerin, baba eğitim düzeylerinin dağılımı

Baba Eğitim Düzeyi	N	%
Okur-yazar değil	4	1,9
İlkokul Mezunu	105	51,0
Ortaokul Mezunu	39	18,9
Lise ve Dengi Okul Mezunu	39	18,9
Yüksek Okul veya Üniversite Mezunu	19	9,2
Toplam	206	100,0

Tablo 4'de görüleceği üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin babalarının eğitim düzeylerinde, sadece ilkökul mezunu olanların oranı, anne eğitim düzeyindeki ilkökul mezunu oranına yakın bir değer çıkmıştır. Bunun dışında genel olarak anne-baba eğitim düzeylerini karşılaştıracak olursak, baba eğitim düzeylerinin daha yüksek olduğu tablodan anlaşılmaktadır.

Tablo 5. Örnekleme oluşturan öğrencilerin ailelerinin, aylık gelirlerinin dağılımı

Ailenin Aylık Geliri	N	%
300 milyondan az	18	8,7
300milyon-1milyar	100	48,5
1milyar-1.5 milyar	61	29,6
1.5 milyar-2 milyar	18	8,7
2 milyar ve üstü	9	4,4
Toplam	206	100,0

Tablo 5’den de anlaşılacağı üzere, örnekleme oluşturan öğrencilerin ailelerinin aylık gelirleri daha çok orta gelir seviyesindedir.

Tablo 6. Örnekleme oluşturan öğrencilerin, en uzun süreyle yaşadıkları yerleşim yerlerinin dağılımı

Yerleşim Yeri	N	%
Şehir	131	63,6
Kasaba	27	13,1
Köy	48	23,3
Toplam	206	100,0

Tablo 6’dan örnekleme oluşturan öğrencilerin en uzun süreyle yaşadıkları yerleşim yerinin şehir olduğu anlaşılmaktadır.

3.2. Tarih Öğretmeni Adaylarının, Çeşitli Değişkenlere Göre Mesleğe Yönelik Tutumlarına Dair Bulgular

Tablo 7. Tarih eğitimi anabilim dalı öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre, sevgi, değer ve uyum boyutları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına dair bulgular

	CİNSİYET	N	\bar{X}	S.S.	t
Sevgi	Erkek	127	79,7717	16,37177	-3,106**
	Kız	79	86,5316	14,40071	
Değer	Erkek	127	35,9528	4,41652	-3,106***
	Kız	79	37,9114	2,26563	
Uyum	Erkek	127	17,8819	4,08173	-2,575*
	Kız	79	19,2658	3,52903	

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ *** $p < 0.001$

Elde edilen bulgulara göre, sevgi boyutu ile ilgili erkek öğrencilerin tutumlarının ortalaması (79,7717), kız öğrencilerin ise (86,5316) dır. Bu ortalamalar arasında, 0.01 önem düzeyinde, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere nazaran, öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutu ile ilgili tutumları daha olumludur.

Değer boyutu ile ilgili erkek öğrencilerin tutumlarının ortalaması (35,9528), kız öğrencilerin ise (37,9114) dır. Bu ortalamalar arasında, 0.001 önem düzeyinde, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere nazaran, öğretmenlik mesleğine yönelik değer alt boyutu ile ilgili tutumları daha olumlu ve yüksektir.

Tabloya göre, uyum boyutu ile ilgili erkek öğrencilerin tutumlarının ortalaması (17,8819), kız öğrencilerin ise (19,2658) dir. Bu ortalamalar arasında, 0.05 önem düzeyinde, gruplar arasında anlamlı bir fark bulunmuştur. Kız öğrencilerin, erkek öğrencilere nazaran, öğretmenlik mesleğine yönelik uyum alt boyutu ile ilgili tutumları daha olumludur.

Tablo 8. Öğrencilerin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre, sevgi, değer ve uyum boyutları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına dair bulgular

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Ortalama Kare	F
Sevgi	Gruplar arası	2931,800	4	732,950	2,992*
	Grup içi	49241,894	201	244,985	
	Toplam	52173,694	205		
Değer	Gruplar arası	26,554	4	6,638	,442
	Grup içi	3018,383	201	15,017	
	Toplam	3044,937	205		
Uyum	Gruplar arası	86,739	4	21,685	1,416
	Grup içi	3077,188	201	15,309	
	Toplam	3163,927	205		

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ *** $p < 0.001$

Tablo 8 incelendiğinde, öğrencilerin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir ($F = 2,992$ $p < 0,05$).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik değer alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F = ,442$ $p > 0,05$).

Tablo 8'de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik uyum alt boyutu ile

ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F= 1,416$ $p>0,05$).

Öğrencilerin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşmanın kaynağını bulmak için LSD analizi yapılmış ve sonuçları Tablo 9’da verilmiştir.

Tablo 9. Öğrencilerin, öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutu ile ilgili LSD analizi sonuçları

	Sınıf Düzeyi (I)	Sınıf Düzeyi (J)	Ortalama Fark (I-J)
Sevgi	IV.Sınıf	I.Sınıf	10,0281**
		III.Sınıf	7,7552*
	V.Sınıf	I.Sınıf	9,0714**

* $p < 0.05$ ** $p < 0.01$ *** $p < 0.001$

Tablo 9 incelendiğinde, öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutu ile ilgili puan ortalamasına göre; IV.sınıf ile I.sınıf arasında $p < 0,01$, IV.sınıf ile III.sınıf arasında $p < 0,05$, V.sınıf ile I.sınıf arasında ise $p < 0,01$ önem düzeyinde anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmektedir.

Tablo 10. Öğrencilerin, anne eğitim düzeyine göre, sevgi, değer ve uyum boyutları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına dair bulgular

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Ortalama Kare	F
Sevgi	Gruplar arası	696,310	4	174,078	
	Grup içi	51477,384	201	256,106	
	Toplam	52173,694	205		,680
Değer	Gruplar arası	47,771	4	11,943	
	Grup içi	2997,165	201	14,911	
	Toplam	3044,937	205		,801
Uyum	Gruplar arası	92,259	4	23,065	
	Grup içi	3071,668	201	15,282	
	Toplam	3163,927	205		1,509

Tablo 10 incelendiğinde, öğrencilerin anne eğitim düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F=,680$ $p>0,05$).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin, anne eğitim düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik değer alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F=,801$ $p>0,05$).

Tablo 10'da görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin, anne eğitim düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik uyum alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F=1,509$ $p>0,05$).

Tablo 11. Öğrencilerin, baba eğitim düzeyine göre, sevgi, değer ve uyum boyutları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına dair bulgular

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Ortalama Kare	F
Sevgi	Gruplar arası	1053,183	4	263,296	1,035
	Grup içi	51120,512	201	254,331	
	Toplam	52173,694	205		
Değer	Gruplar arası	22,216	4	5,554	,369
	Grup içi	3022,721	201	15,038	
	Toplam	3044,937	205		
Uyum	Gruplar arası	20,825	4	5,206	,333
	Grup içi	3143,102	201	15,637	
	Toplam	3163,927	205		

Tablo 11 incelendiğinde, öğrencilerin baba eğitim düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F= 1,035$ $p>0,05$).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin, baba eğitim düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik değer alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F= ,369$ $p>0,05$).

Tablo 11'de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin, baba eğitim düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik uyum alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F=,333$ $p>0,05$).

Tablo 12. Öğrencilerin, ailelerin gelir düzeyine göre, sevgi, değer ve uyum boyutları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına dair bulgular

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Ortalama Kare	F
Sevgi	Gruplar arası	1763,686	4	440,921	1,758
	Grup içi	50410,009	201	250,796	
	Toplam	52173,694	205		
Değer	Gruplar arası	93,966	4	23,492	1,600
	Grup içi	2950,970	201	14,681	
	Toplam	3044,937	205		
Uyum	Gruplar arası	59,526	4	14,881	,964
	Grup içi	3104,402	201	15,445	
	Toplam	3163,927	205		

Tablo 12 incelendiğinde, öğrencilerin ailelerin gelir düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F= 1,758$ $p>0,05$).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin, ailelerin gelir düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik değer alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F= 1,600$ $p>0,05$).

Tablo 12'de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin, ailelerin gelir düzeyine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik uyum alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F= ,964$ $p>0,05$).

Tablo 13. Öğrencilerin, en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerine göre, sevgi, değer ve uyum boyutları ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir fark olup olmadığına dair bulgular

	Varyansın Kaynağı	Kareler Toplamı	SD	Ortalama Kare	F
Sevgi	Gruplar arası	1356,531	2	678,265	2,709
	Grup içi	50817,163	203	250,331	
	Toplam	52173,694	205		
Değer	Gruplar arası	29,023	2	14,511	,977
	Grup içi	3015,914	203	14,857	
	Toplam	3044,937	205		

Uyum	Gruplar arası	91,148	2	45,574	
	Grup içi	3072,779	203	15,137	3,011
	Toplam	3163,927			

Tablo 13 incelendiğinde, öğrencilerin en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F= 2,709$ $p>0,05$).

Örnekleme oluşturan öğrencilerin, en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik değer alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F= ,977$ $p >0,05$).

Tablo 13'de görüldüğü gibi, örnekleme oluşturan öğrencilerin, en uzun süre yaşadıkları yerleşim yerine göre, öğretmenlik mesleğine yönelik uyum alt boyutu ile ilgili görüşleri arasında anlamlı bir farklılaşma olmadığı görülmektedir ($F= 3,011$ $p>0,05$).

4. SONUÇLAR VE DEĞERLENDİRME

Tarih öğretmeni adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelemesinin amaçlandığı bu çalışmada, aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Elde edilen bulgulara göre, tarih öğretmeni adayları içerisinde kız öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Ortaya çıkan bu sonuç, Sağlam (2008), Çapri ve Çelikkaleli (2008), Pehlivan (2008), Gürbüz ve Kışoğlu (2007), Doğan ve Çoban (2009), Semerci ve Semerci (2004), Pektaş ve Kamer (2011), Yeşil (2011), Uğurlu ve Polat (2011), Aydın ve Sağlam (2012) ile İlter ve Köksalan'ın (2011) yapmış oldukları çalışmalarda ortaya çıkan sonuçlarla benzerlik taşımaktadır. Elde edilen bu bulgu, Bulut ve Doğan (2006), Alim ve Bekdemir (2006) ile Hacıömeroğlu ve Şahin Taşkın'ın (2010) yapmış oldukları çalışmalarda ortaya çıkan; öğretmen adaylarının, mesleğe yönelik tutumlarında cinsiyete göre bir farklılaşma olmadığı sonuçları ile benzerlik göstermemektedir. Kız çocuklarına, toplumumuzda çalışabilecekleri meslekler içerisinde öğretmenlik mesleğinin daha çok yakıştırılması bu durum üzerinde etkili olmuş olabilir. Yine öğretmenlik mesleğinin bayanlar için çalışılabilirlik noktasında, diğer mesleklerden daha önce gelmesi de bu durumu ortaya çıkarabilir.

Öğrencilerin öğrenim gördükleri sınıf düzeyine göre öğretmenlik mesleğine yönelik sevgi boyutundaki tutumlarının anlamlı farklılaştığı, değer ve uyum boyutunda ise anlamlı farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Sevgi boyutunda, tarih eğitimi anabilim dalı IV. ve V. sınıf öğrencilerinin, I. ve III. Sınıfta okuyanlara göre

tutumlarının daha yüksek olduğu gözlenmiştir. Buradan öğrencilerin üst sınıflara doğru çıktıkça, öğretmenlik mesleğine yönelik olumlu tutumlarının (sevgi boyutunda) arttığı söylenilebilir. Bu sonuç Sağlam'ın (2008) yapmış olduğu araştırmada, öğrencilerin üst sınıflara doğru mesleğe yönelik tutumlarının arttığı sonucuyla benzerlik göstermektedir. Buna karşılık Bulut ve Doğar (2006), Pektaş ve Kamer (2011), Uğurlu ve Polat (2011) ile Karadağ'ın (2012) çalışmalarında elde ettikleri bulgularla benzerlik göstermemektedir. Bulut ve Doğar'ın (2006) yaptıkları çalışmada bazı programlar hariç, son sınıf öğrencilerinin mesleğe yönelik tutumları düşük çıkmıştır. Pektaş ve Kamer'in (2011) çalışmalarında, sınıf düzeyine göre IV. sınıfta okuyan öğrencilerin en düşük, I. sınıfta okuyanların ise en yüksek öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olduğu ortaya konulmuştur. Ayrıca Uğurlu ve Polat'ın (2011) yaptıkları çalışmada da sınıf düzeyine göre öğretmen adaylarının, mesleğe yönelik tutumlarında I. sınıfların II. sınıflara göre daha olumlu oldukları ortaya çıkmıştır. Yeşil'in (2011) ve Pehlivan'ın (2008) yaptığı araştırmalarda ise öğretmenlik mesleğine yönelik sınıf düzeyine göre bir farklılaşma görülmemiştir. Araştırmamızdaki bu sonuç, tarih öğretmenliği programının üst sınıflarında okuyan öğretmen adaylarının gerek alan bilgisi gerekse öğretmenlik meslek bilgisi dersleri ile yoğun bir şekilde etkileşimde bulunmalarının ve okullarda uygulama çalışmaları yapmalarının etkisi ile ortaya çıkmış olabilir.

Yapılan değerlendirmede, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ile anne eğitim düzeyi arasında bir farklılaşma tespit edilmemiştir. Buradan çıkan sonuç, Derman ve diğ. (2008) ve Pehlivan'ın (2008) sonuçları ile benzerlik gösterir. Bu bulgu Pektaş ve Kamer'in (2011) yaptıkları çalışmada, annenin eğitim seviyesi yükseldikçe adayların mesleğe yönelik tutumların olumsuz yönde değiştiği, yine Aydın ve Sağlam'ın (2012) çalışmalarında annesi ilkökul mezunu olan öğrencilerin, annesi ortaokul ve ortaöğretim-yükseköğretim mezunu olanlara göre mesleğe yönelik daha olumlu tutum gösterdikleri sonuçları ile farklılık göstermektedir.

Öğretmen adaylarının baba eğitim düzeyi ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında bir ilişki tespit edilmemiştir. Araştırmada elde edilen bu sonuç, Derman ve diğ.'nin (2008) sonuçları ile benzerlik taşımaktadır. Bu bulgu Pehlivan'ın (2008) çalışmasında, baba eğitim düzeyine göre mesleğe yönelik tutumlarda okuyamaz olmayanların aleyhine farklılaşma olduğu sonucu, Aydın ve Sağlam'ın (2012) çalışmalarında ise, babaları ilkökul mezunu olan adayların mesleğe daha olumlu baktıkları sonucu ve İter ve Köksalan'ın (2011) çalışmalarında da baba eğitim seviyesi yükseldikçe adayların mesleğe yönelik tutumlarında bir azalma olduğu sonucu ile farklılık göstermektedir.

Öğrencilerin ailelerin aylık gelir durumları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır. Bu durum Pehlivan'ın (2008) çalışması ile benzerlik, İter ve Köksalan'ın (2011) çalışması ile farklılık göstermektedir.

Yapılan değerlendirmede öğrencilerin mesleğe yönelik tutumları ile en uzun süre yaşadıkları yerleşim yeri arasında bir anlamlı bir farklılaşma bulunmamıştır.

Bu sonuçlar ışığında aşağıdaki bir takım önerilerde bulunulmuştur:

Tarih öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını, bu tutumlarda etkili olan faktörleri, daha derin ve açıklayıcı bir biçimde ortaya koyabilmek için nitel çalışmalar yapılabilir.

Öğretmen adaylarına öğrenimlerinin ilk yıllarından itibaren, öğretmenlik mesleğinin özellikleri, okul kültürü ve öğrenci etkileşimi noktalarında deneyim yaşama imkanı sağlanmalıdır.

Bulunulan yerleşim bölgesinde mesleğinde kendini kanıtlamış, başarılı ve uzman öğretmenlerin, öğretmen adaylarına öğrenimlerinin ilk yıllarından itibaren, mesleği her yönü ile tanıtmalarına yönelik seminer ve konferanslar vermelerine olanak sağlanmalıdır.

KAYNAKÇA

- ALİM, M. ve BEKDEMİR, Ü. (2006). Coğrafya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Milli Eğitim*, 172, 263-275.
- AŞKAR, P. ve ERDEN, M. (1987). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeği, *Çağdaş Eğitim*, 12 (121), 8-11.
- AYDIN, R. ve SAĞLAM, G. (2012). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının belirlenmesi (Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Örneği), *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10 (2), 257-294.
- BAŞAR, E. (2008). Türkiye'deki eğitimin tarihsel gelişimi, *Eğitim Bilimine Giriş* (edit.Ö.Demirel-Z. Kaya), 25-66, Ankara: Pegem a yay.
- BLOOM, B. S. (1998). *İnsan nitelikleri ve okulda öğrenme*, çev. D.A.Özçelik, İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı.
- BULUT, H. ve DOĞAR, Ç. (2006). Öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine karşı tutumlarının incelenmesi, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (1), 13-27.
- BÜYÜKKARAGÖZ, S.Ş. ve KESİCİ, Ş. (1998). *Demokrasi ve İnsan Hakları Eğitimi*, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı.
- ÇAPRI, B. ve ÇELİKALELİ, Ö. (2008). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe ilişkin tutum ve mesleki yeterlik inançlarının cinsiyet, program ve fakültelerine göre incelenmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (15), 33-53.

- ÇETİN, Ş. (2006). Öğretmenlik mesleği tutum ölçeğinin geliştirilmesi (geçerlik ve güvenirlik çalışması), *Gazi Üniversitesi Endüstriyel Sanatlar Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 28-37.
- DERMAN, A., ÖZKAN, E., ALTUK, Y.G., MÜLAZIMOĞLU, İ.E. (2008). Kimya öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının bazı değişkenlere göre incelenmesi, *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 113-127.
- DOĞAN, T. ve ÇOBAN, A.E. (2009). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, *Eğitim ve Bilim*, 34 (153), 157-168.
- DÖKMEN, Ü. (2003). *İletişim çatışmaları ve empati*, İstanbul: Sistem yayıncılık.
- ERDEN, M. (1995). Öğretmen adaylarının öğretmenlik sertifikası derslerine yönelik tutumları, *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11, 99-104.
- ERDEN, M. (2004). *Öğretmenlik mesleğine giriş*, İstanbul: Alkım yayınları.
- GÖZÜTOK, F.D. (1995). *Öğretmenlerin demokratik tutumları*, Ankara: Türk Demokrasi Vakfı.
- GÜRBÜZ, H. ve KIŞOĞLU, M. (2007). Tezsiz yüksek lisans programına devam eden fen-edebiyat ve eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları (Atatürk Üniversitesi örneği), *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9 (2), 71-83.
- HACİÖMEROĞLU, G. ve ŞAHİN TAŞKIN, Ç. (2010). Fen bilgisi öğretmenliği ve ortaöğretim fen ve matematik alanları (OFMA) eğitimi bölümü öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, *Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11(1), 77-90.
- İLTER, İ. ve KÖKSALAN, B. (2011). Sınıf öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine olan tutumları, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21 (1), 113-128.
- KAĞITÇIBAŞI, Ç. (2006). *Yeni insan ve insanlar: sosyal psikolojiye giriş*, İstanbul: Evrim yayıncılık.
- KANDEMİR, M. (2007). Sınıf öğretmeni adaylarının temel matematik dersine ilişkin tutumları ve kavram öğrenim düzeyleri, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 9(2), 13-32.
- KAPTAN, S. (1998). *Bilimsel araştırma ve istatistik teknikleri*, Ankara: Tekışık Web Ofset Tesisleri.
- KARADAĞ, R. (2012). Türkçe öğretmeni adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ve öğretmenlik mesleğini tercih nedenleri, *E- journal of New world sciences academy*, 7(2) 44-66.<http://ehis.ebscohost.com/eds/pdfviewer/pdfviewer?sid=8cd1934f->

ebac-4039-a652- c1512b33db57%40sessionmgr113&vid=3&hid=105 Erişim: 08.11.2012.

- KARASAR, N. (2005). *Bilimsel araştırma yöntemi*, Ankara: Nobel Yayınevi.
- KÜÇÜKAHMET, L. (1977). Öğretmen-öğrenci ilişkisi, *Çağdaş Eğitim*. 2 (12), 30-33.
- OĞUZKAN, A. F. (1984). Öğretmen eğitimi, *Eğitim Bilimleri Sempozyumu* (5-6 Nisan 1984), Yay. Haz. C. Kavcar, 55-63, Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi yayınları no:136.
- OKTAY, M. (1996). *İletişimciler için: Davranış bilimlerine giriş*. İstanbul: Der yayınları.
- PEHLİVAN, K. B. (2008). Sınıf öğretmeni adaylarının sosyo-kültürel özellikleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları üzerine bir çalışma, *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 151-168.
- PEKTAŞ, M. ve KAMER, S. T. (2011). Fen bilgisi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 9 (4), 829-850.
- SAĞLAM, A. Ç. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, V (1), 59-69, <http://efdergi.yyu.edu.tr>, Erişim: 21.04.2010.
- SEFEROĞLU, S. S. (2004). Öğretmen adaylarının öğretmenliğe yönelik tutumları, *XII. Eğitim Bilimleri Kongresi Bildiriler*, I, 413-423, Ankara: Eğitim Bilimleri Enstitüsü Geliştirme Derneği.
- SEMERCİ, N. ve SEMERCİ, Ç. (2004). Türkiye’de öğretmenlik tutumları, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 14 (1), 137-146.
- TAVŞANCIL, E. (2002). *Tutumların ölçülmesi ve spss ile veri analizi*, Ankara: Nobel yayınevi.
- UĞURLU, C. T. ve POLAT, S. (2011). Sınıf öğretmenliği öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları, *Cumhuriyet Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*. 35(1). 68-74
<http://dergi.cumhuriyet.edu.tr/ojs/index.php/sosyalbilimler/issue/view/56> Erişim: 08.11.2012.
- YAŞAROĞLU, F. (2007). Bir meslek olarak öğretmenlik, *Eğitim Bilime Giriş* (edit.D.Ekiz-H.Durukan), 251-283, İstanbul: Lisans yayıncılık.
- YEŞİL, H. (2011). Türkçe eğitimi bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, *International Online Journal of Educational Sciences*, 3(1), 200-219. http://www.iojes.net/userfiles/Article/IOJES_525.pdf, Erişim: 10.11.2012.

TEŞEKKÜR: Sayın Şaban ÇETİN'e, geliştirmiş olduğu öğretmenlik mesleği tutum ölçeğini kullanma konusunda, bize kolaylık sağladığı için çok teşekkür ederiz.